

<http://www.agrotuchomie.bytow.pl/index.php?id=444&idd=347>

Zespół parkowo - cmentarny przy cerkwi św. Jerzego

Adres: Bytów

{label236}

Cmentarz ma odległą, późnośredniowieczną metrykę. Już w 1490 roku na wzniesieniu znajdowała się katolicka kaplica cmentarna, której fundatorką była Gertruda Blome. W połowie XVI w. społeczność ewangelicka wzniosła w tym miejscu kościół, zwanym później Kościołem na Górze (Bergkirche). Najstarszą częścią nekropolii przykościelnej był zachodni stok wzgórza, który zajmował cmentarz należący do parafii katolickiej. Pozostały obszar przykościelny zagospodarowali ewangelicy. Na przedwojennych fotografiach ukazujących kościół, widoczne są krzyże nagrobne nad pochówkami dawnych mieszkańców Bytowa i okolic. Cmentarz powiększono w pierwszej połowie XIX w. o teren przy dzisiejszej ulicy Nad Borują. Wśród nagrobków istniejących jeszcze w okresie międzywojennym znajdowały się m.in. miejsca spoczynku tutejszych pastorów oraz grobowiec rodziny Dramburg – fundatorów organów do kościoła św. Jerzego w 1843 roku. Po II wojnie światowej, po opuszczeniu kościoła przez gminę ewangelicką, cmentarz ulegał stopniowej dewastacji. Niektórzy mieszkańcy pamiętają istniejące w latach 60. XX wieku pozostałości kamiennych nagrobków, cmentarnych alejek, żeliwnych ogrodzeń i krzyży, po których dziś nie ma już śladu. W latach 80. XX wieku teren pocmentarny z dawnym drzewostanem zaadaptowany został na park, a dawny Kościół na Górze stał się cerkwią greckokatolicką. Dzisiaj doczekaliśmy się przyzwoitego zagospodarowania i upamiętnienia tych wszystkich, którzy tutaj spoczywają, dzięki powstałemu lapidarium przy ulicy kardynała Józefa Słipińskiego. Miejsce to zostało stworzone z odnalezionych tu płyt nagrobnych oraz innych fragmentów sztuki sepulkralnej. Symboliczne odsłonięcie lapidarium nastąpiło 5 października 2018 r. Przywrócono w ten sposób pamięć o jednym z ważniejszych miejsc w dziejach naszego miasta. Dodatkowym elementem usytuowanym na terenie wzgórza cerkiewnego jest figurka św. Jerzego, która nawiązuje do położonej nieopodal cerkwi. Autorem figurki jest plastyk Grzegorz Łagowski z Wrocławia. Postać św. Jerzego przedstawia średniowiecznego rycerza w zbroi, walczącego ze smokiem. Uroczyste odsłonięcie figurki odbyło się 30 kwietnia 2019 r. W doniosłych uroczystościach udział wzięli duchowni i wyznawcy różnych odłamów chrześcijaństwa, przedstawiciele władz samorządowych, młodzież szkolna oraz harcerze.

Zarys postaci św. Jerzego:

Św. Jerzy urodził się w III wieku w Kapadocji. Jako ochotnik wstąpił do legionów rzymskich, gdzie szybko piął się po szczeblach militarnej kariery i doszedł do rangi wyższego oficera. Za rządów Dioklecjana, w czasach prześladowań chrześcijan, św. Jerzy odmówił złożenia ofiary bóstwom rzymskim lub, jak podają inne źródła, odmówił mordowania chrześcijan. Ujawnił tym samym swoją wiarę w Jezusa Chrystusa i wydał się na tortury. Po długotrwałych męczarniach św. Jerzy został zabity 23 kwietnia ok. 303 roku pod murami miasta Nikomedia.

Dzisiaj św. Jerzy jest często przedstawiany jako pogromca smoka. Dlaczego?

Otóż stało się tak za sprawą legendy, która przywędrowała do Europy podczas krucjat. Według niej św. Jerzy uratował księżniczkę oraz całe miasto Silene przed prześladowaniem smoka. Dokonał tego dzięki swej odwadze, ale przede wszystkim wierze. Znak krzyża uczyniony przed walką przyczynił się do zwycięstwa nad smokiem oraz do porzucenia przez ludność miasta pogaństwa.

W całej tej opowieści fikcja przeplata się z faktami historycznymi. Często nie wiadomo gdzie jest między nimi granica i co jest prawdą, ale jedno jest na pewno prawdziwe - przesłanie, aby walczyć ze swoimi słabościami oraz pielęgnować w sobie dobro.

Zapewne z tego powodu św. Jerzy jest patronem wielu krajów, miast, zgromadzeń zakonnych, zawodów (m. in. górników, żołnierzy, rolników, kowali, bednarzy, artystów), a także skautów i harcerzy. W ikonografii św. Jerzy przedstawiony jest jako rycerz w średniowiecznej zbroi, który zabija mieczem lub lancą smoka. Jego sylwetka jest symbolem męstwa oraz zwycięstwa nad smokiem, czyli nad tym co złe. Życie św. Jerzego, zarówno to prawdziwe, jak i to przedstawione w legendzie, nawołuje nas wszystkich do wierności swoim ideałom i do nieustannego zwalczania smoka, czyli zła i własnych słabości w sobie. To dlatego dzisiaj tu jesteśmy, żeby upamiętnić tą niezwykłą postać i jednocześnie pokazać, że harcerstwo to nie tylko, jak mówi obiegowe

przysłowie, „bieganie w krótkich spodenkach po lesie”, ale przede wszystkim wychowanie i samorozwój.

Na okazję odrestaurowania zabytkowego mostu oraz zespołu parkowo-cmentarnego bytowski poeta Pan Andrzej Szczepanik napisał wiersz pt. „Cokół i Most”:

COKÓŁ I MOST

Odstłonięcie pomnika ŚW. JERZEGO w Bytowie

Wdzięczność i mądrość gdy idą w parze
Sprawiają cuda jak prośby wymodlone w chwilach zwątpienia
Ze szczelin czasu wypływa wtedy człowiecza wola czynienia
Budowy, naprawy i wiary w skuteczne zwycięstwo

Stawiamy Cię dzisiaj na cokole Święty Rycerzu Nadziei
Na chwałę dobra by złączyć nasze serca i dusze
Z wdzięczności żeś sił nam dodawał w budowaniu
Podpowiedz czasem jak zgłębić myśli by ślad pozostawić

Spójrz - Twój Kościół Na Górze nadal wypełniony
Pełen wieków minionych myśli i modłów o spełnienie
Popatrz na Lapidarium cmentarne tchnące historią sekretną
Pełną ran zabliznionych w marmurowych literach
I różnorodnych słowach pacierzy wrytych w kamieniach

A wokół życie innością zadziwia naród prosty wolności łaknący
Dumni i zatraceni w marszu ku nowemu
Budujemy mosty sił nie szczędząc by złączyć dwa brzegi
Przecinamy wstęgi tworząc naszą historię dla tych którzy po nas

Kwiecień 2019 r.

Andrzej Szczepanik

Zespół parkowo - cmentarny oraz Lapidarium zostało zrealizowane w ramach projektu pn. *Renowacja zabytkowego mostu na rzece Boruji oraz iluminacja średniowiecznego zamku wraz z zagospodarowaniem historycznego otoczenia w miejscowości Bytów*, dofinansowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020.

{label8}